

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŠILUMOS ŪKIO ĮSTATYMO NR. IX-1565 2 IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-1651(2)**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Įstatymo projekto rengimą paskatino jau daugiau kaip dešimtmetį nesprendžiama karšto vandens tiekimo problema daugelyje daugiabučių namų, kurie senais laikais gaudavo karštą vandenį iš taip vadinamų grupinių boilerinių, o po jų panaikinimo karšto vandens tiekimo tokiuose namuose nebeliko. Anksčiau iš grupinės boilerinės lauko tinklais grupei daugiabučių namų tiekias karštas vanduo po namų šilumos punktų modernizavimo buvo pakeistas pažangesniu karšto vandens ruošimu pačiuose namuose, šilumos punktuose įrengtais karšto vandens ruošimo šilumokaičiais. Ignoruojant faktinę padėtį, kai karšto vandens tiekimo nebeliko, o gyventojai apsirūpina karštu vandeniu, ruošiant jį jiems patiems priklausančiais karšto vandens ruošimo įrenginiais namo šilumos punkte¹, karšto vandens tiekėjas daugumoje tokių namų yra išlikęs iki šiol. Tai didina gyventojų išlaidas karštam vandeniui, kadangi už karšto vandens tiekėjo parduodamą karštą vandenį vartotojai apmoka pagal karšto vandens kainą, susidedančią iš pastoviosios ir kintamosios dalių, tuo tarpu, ruošdami karštą vandenį savo įrenginiais namo šilumos punkte, vartotojai patirtų tik kintamąsias išlaidas už šaltą vandenį ir šilumą karštam vandeniui paruošti. Pastoviosios karšto vandens kainos dalies, kuri sudaro apie 15% visos karšto vandens kainos², nebeliktų ir vartotojai sutaupytų. Nesudėtinga įvertinti, kad šalies karšto vandens vartotojai taip sutaupytų po maždaug 6.7 mln. eurų kasmet, tame skaičiuje vien Vilniuje 3.76 mln. eurų. Svarbiausia, kad karšto vandens tiekėjo nebuvimas tokiuose namuose atitiktų šiandieninę faktinę padėtį, o ne tą, kuri buvo prieš 15-20 metų. Minėti vartotojų sutaupymai būtų pasiekti vien pataisius keletą karšto vandens tiekimą reglamentuojančių Šilumos ūkio įstatymo nuostatų ir šias nuostatas detalizuojančius poįstatyminius aktus. Jokių techninių pertvarkymų ir su tuo susijusių išlaidų daugiabučiuose namuose nereikėtų.

Be to, siūlomos pataisos didele dalimi panaikintų teisinę painiavą daugiabučių namų karšto vandens ūkyje. Karšto vandens tiekėjas privalo turėti teisę valdyti ir naudoti karšto vandens ruošimo ir jo paskirstymo įrenginius daugiabučio namo šilumos punkte. Kokiu būdu jis įgijo tokią teisę namuose, kuriuose šilumos punktai ir paskirstymo vamzdynai priklauso butų savininkams, o jei dar nepriklauso, privalės būti jiems perduoti? Atsižvelgiant į tai, kad namo šildymo ir karšto vandens sistemą privalo prižiūrėti, reguliuoti, remontuoti šios sistemos prižiūrėtojas (Šilumos ūkio įstatymo 20 str. 1 dalis), šios jo funkcijos dubliuojasi su karšto vandens tiekėjo funkcijomis. Kas privalo reguliuoti karšto vandens temperatūrą? Kas privalo remontuoti karšto vandens ruošimo šilumokaitį ar karšto vandens paskirstymo vamzdyną? Kas turi pasirūpinti tinkamu karšto vandens paskirstymo vamzdynų izoliavimu? Karšto vandens tiekėjas ar šildymo ir karšto vandens sistemos prižiūrėtojas?

Parengto projekto tikslais yra:

1) Pašalinti dabar esantį prieštaravimą tarp faktinės padėties daugiabučiuose namuose, kuriuose karšto vandens tiekimo nėra, ir teisinio jos neatitikimo, nustatančio, kad karštą vandenį tokiuose namuose tiekia karšto vandens tiekėjas³, jeigu butų savininkai nenutaria kitaip. Kaip taisyklė, butų savininkai labai menkai išmano karšto vandens ūkio klausimus ir neturi nuomonės dėl jiems tinkamo pasirinkimo⁴, jau nekalbant apie tai, kad juos labai nelengva surinkti į visuotinius

¹ Kai kurie šilumos punktai dar tebėra šilumos tiekimo įmonių balansuose. Sutinkamai su CK ir Šilumos ūkio įstatymo nuostatomis jie privalės būti perduoti į butų savininkų nuosavybę.

² Tokia karšto vandens kainos proporcija yra Vilniuje.

³ Karšto vandens tiekėju, kaip taisyklė, yra šilumos tiekėjas.

⁴ Įstatyme nustatyta gyventojų galimybė laisvai pasirinkti apsirūpinimo karšto vandens būdą sukuria klaidingą iliuziją, kad gyventojai gali be jokių išlaidų ir laiko sąnaudų vien tik laisvu apsisprendimu pasirinkti vieną iš 3 būdų (su karšto

susirinkimus. Todėl dažniausiai butų savininkai nieko negali nuspręsti ir nenusprendžia. Tada įstatymas nustato, kad tokiam name yra karšto vandens tiekėjas.

2) Sutaupyti šalies karšto vandens vartotojams maždaug 6.7 mln. eurų išlaidų kasmet, tame skaičiuje, Vilniuje 3.76 mln. eurų kasmet.

3) Supaprastinti daugiabučio namo šildymo ir karšto vandens sistemos priežiūrą, pašalinant iš jos karšto vandens tiekėją ir su tuo susijusius neaiškumus ir prieštaravimus. Verta prisiminti, kad prieš keletą metų buvo aktyviai siekiama pašalinti šilumos tiekėją iš daugiabučių šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros ir kitų namų vidaus reikalų, įtariant juos galimais piktnaudžiavimais vartotojams priklausančiuose šilumos ūkiuose. Tačiau per karšto vandens tiekėją šilumos tiekėjas yra sugrąžintas į namo karšto vandens ūkį, taip paneigiant minėtos kampanijos rezultatus.

Detalus problemos paaiškinimas, pagrindimai, skaičiavimai ir karšto vandens ruošimo daugiabučio namo šilumos punkte principinė schema pateikti atskirai pridedamoje pažymoje.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatoriumi yra Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija. Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos Seimo narys Valerijus Simulik (el. paštas valerijus.simulik@lrs.lt) kartu su Europos vartotojų konsultacinės grupės Energetikos pogrupės nariu, energetikos ekspertu Rimantu Zabarausku (el. paštas rimantas.zabarauskas@gmail.com)

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Šiuo metu galiojančiame Šilumos ūkio įstatyme karšto vandens tiekimas apibrėžtas 2 str. 12 dalyje taip:

Karšto vandens tiekimas – centralizuotai paruošto karšto vandens pristatymas ir pardavimas karšto vandens vartotojams.

Šis apibrėžimas yra nevienareikšmis ir leidžia interpretuoti „centralizuotai paruošto karšto vandens“ sąvoką. Tai gali būti ir už daugiabučio namo ribų paruoštas karštas vanduo, pavyzdžiui, katilinėje ar grupinėje boilerinėje, taip pat ir namo šilumos punkte paruoštas karštas vanduo – t.y., centralizuotai paruoštas namo butų atžvilgiu. Realiai karšto vandens tiekimą turėtume tik pirmuoju atveju, tačiau ne antruoju. tuo tarpu apibrėžimas sukuria dviprasmybę ir leidžia karšto vandens tiekimu laikyti karšto vandens ruošimą namo šilumos punkte ir jo perdavimą į vartojimo vietas – butus.

Tokia klaidinga karšto vandens tiekimo interpretacija, pagal kurią karšto vandens tiekėjas centralizuotai ruošia karštą vandenį namo šilumos punkto įrenginiais ir tiekia butų savininkams, sukuria prielaidas tolesniam klaidingam teisiniui reguliavimui, kurio didžiausia blogybe yra 15 str. 2 dalis, nustatanti: „Kol vartotojai pasirenka karšto vandens tiekėją arba apsirūpinimo karštu vandeniu būdą, karšto vandens tiekėjas yra šilumos tiekėjas.“

vandens tiekėju, be jo – taip vadinamą 2 būdą ir individualų karšto vandens ruošimą). Realiai šie variantai yra apspręsti ne gyventojų pasirinkimo, o susiklosčiusių techninių aplinkybių. 2010-11 mm. Energetikos ministerijos plačiu mastu vykdyta „gyventojų pasirinkimų“ kampanija laikytina šių aplinkybių nesupratimo, bereikalingų pastangų ir laiko gaišinimo bei painiavą sukūrusios akcijos pavyzdžiu. Jei namo karšto vandens sistema prijungta prie iš grupinės boilerinės į namą atvestų karšto vandens vamzdžių, tada rinktis nėra iš ko, - šiame variante yra karšto vandens tiekimas. Jei nėra karšto vandens tiekimo, tada gyventojai karštu vandeniu apsirūpina patys, savo įrenginiais, ir vėlgi rinktis nėra iš ko. Gyventojai gali nutarti atsisakyti karšto vandens tiekėjo paslaugų arba nutarti ruošti karštą vandenį individualiai, bet tai vadintina investiciniu sprendimu, o ne pasirinkimu, sukuriančiu iliuziją, kad toks neva „laisvas“ pasirinkimas nekainuoja nei laiko, nei pinigų. Todėl „pasirinkimo“ terminas šiose situacijose netaikytinas, o vietoje jo galima kalbėti apie gyventojų sprendimą dėl investicijų į karšto vandens ūkį, jei dėl kokių nors priežasčių toks gana sudėtingas sprendimas būtų gyventojams reikalingas. Jo įgyvendinimui reikėtų ir laiko, ir darbo, ir gyventojų išlaidų gana sudėtingiems techniniams pertvarkymams. Juk gyventojų sprendimas dėl namo renovacijos vadinamas ne pasirinkimu, o jų sprendimu. Klaidinantis terminas „pasirenka apsirūpinimo karštu vandeniu būdą“ yra iki šiol nesibaigiančios painiavos karšto vandens ūkyje ir iki šiol vartotojams daromos žalos esmine priežastimi.

Visi šilumos punkto įrenginiai yra arba privalo būti butų savininkų nuosavybė. Šilumos ūkio įstatymo 2 str. 39 dalis nustato „Daugiabučio namo šilumos punkto įrenginiai, būtini namo tinkamam eksploatavimui ir naudojimui, yra neatskiriama namo dalis ir šio namo butų ir patalpų savininkų bendroji dalinė nuosavybė, kurią draudžiama perduoti tretiesiems asmenims (kurie nėra šio namo butų ir patalpų savininkai).“ Tačiau ši butų savininkų nuosavybė kartu su už šilumos punkto ribų įrengtais karšto vandens paskirstymo vamzdynais, patiems savininkams nieko nenusprendus ir remiantis vien tik įstatymo norma – 15 str. 2 dalimi, yra perduodama trečiajam asmeniui – karšto vandens tiekėjui - valdyti ir naudoti be savininkų sutikimo. Ar galima įstatymu suteikti teisę kokiam nors juridiniam asmeniui naudotis šeimos automobiliu be šeimos narių sutikimo?

Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 2 dalis prieštarauja Konstitucijos 23 str. „Nuosavybė neliečiama“ ir „Nuosavybės teisės saugo įstatymai“. Šiuo konkrečiu atveju įstatymas ne apsaugo nuosavybės teises, bet jas pažeidžia.

Tokio klaidingo teisinio reguliavimo pasekmė – butų savininkams nieko nenusprendus, namui įstatymu yra „nuleidžiamas“ karšto vandens tiekėjas, kuris be butų savininkų sutikimo net teoriškai juo negalėtų būti. Šis „nuleistas“ subjektas name praktiškai neturi jokios veiklos, išskyrus tik Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 2 dalimi nustatytą prievolę „Karšto vandens apskaitos prietaisus daugiabučio namo butuose ir kitose patalpose įrengia, prižiūri ir jų patikrą atlieka karšto vandens tiekėjas“. Praktika parodė, kad ši karšto vandens tiekėjo prievolė apsiriboja vien karšto vandens apskaitos prietaisų butuose įrengimu ir jų patikra, kuri ne visada atliekama nustatytu periodiškumu. Karšto vandens prietaisų priežiūros karšto vandens tiekėjas nevykdo, kadangi nepaskirstytas karštas vanduo išdalinamas vartotojams kas mėnesį, niekada nekvestionuojant ar karšto vandens tiekėjas įvykdė visas savo prievoles sutvarkyti karšto vandens apskaitą tame name, kaip to reikalaujama Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 1 dalyje. Butų karšto vandens skaitikliai gali būti sugedę, rodyti neteisingai ar išvis nieko nerodyti, tačiau nepaskirstytas karštas vanduo visada išdalinamas kiekvieną mėnesį, kadangi taip nustato Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos patvirtinti šilumos paskirstymo metodai. Tokioje situacijoje karšto vandens tiekėjas neturi jokios motyvacijos rūpintis skaitiklių tvarkingumu ir, suprantama, kad nerodys šiose pareigose didesnio uolumo.

Įpareigojimas karšto vandens tiekėjui įrengti karšto vandens skaitiklius butuose turi savų ypatybių:

1) Tiekėjas gali būti suinteresuotas diegti brangius skaitiklius, proteguoti savus skaitiklių gamintojus ar pirkti juos didesne kaina ir dalį pelno pasilikti sau. Dabar populiarėjanti kampanija diegti gerokai brangesnius nuotolinio nuskaitymo skaitiklius kelia tokius įtarimus, kadangi nuotolinio nuskaitymo skaitikliai matavimo prasme niekuo ne geresni už paprastus ir pigius. Priešingai – sudėtingesniems skaitikliams yra didesnė išsiderinimų ar gedimų tikimybė, be to, papildomų problemų kelia duomenų perdavimo sistemų patikimumas.

2) Kai kada karšto vandens skaitikliai priklauso vartotojams – taip yra, pavyzdžiui, vartotojui įsigyjant butą naujame name. Tada įsigyjama ir visa namo techninė įranga.

Esant karšto vandens tiekėjui, jis parduoda butų savininkams produktą – karštą vandenį pagal nustatytą karšto vandens kainą. Apie 15% karšto vandens kainos sudaro pastovioji dalis, kurios vartotojams nereikėtų apmokėti, jeigu karšto vandens tiekimo nebūtų. Jiems tektų tik išlaidos šilumai ir šaltam vandeniui, perkamiems iš atitinkamų tiekėjų. Šios išlaidos sudaro apie 85% karšto vandens kainos, taigi vartotojai sutaupytų maždaug 15% išlaidų karštam vandeniui.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Siūloma teisinį reguliavimą pertvarkyti taip, kad jis atitiktų realiai susiklosčiusią situaciją daugiabučių namų karšto vandens ūkyje. Pašalinamos interpretacijų galimybės iš karšto vandens tiekimo sąvokos (2 str. 12 dalis), atsisakant nekonkretaus termino „centralizuotai paruoštas karštas

vanduo“ ir pakeičiant jį esminiu požymiu „karšto vandens ruošimas vartotojams nuosavybės teise nepriklausančiais įrenginiais“. Papildomai 2 str. įvesta nauja sąvoka „karšto vandens perdavimo tinklas“, išlaikant analogiją su šilumos perdavimo tinklu, kuris įstatyme yra apibrėžtas. Šios pataisos nustato 2 būtinas sąlygas, kurioms esant, konstatuojamas karšto vandens tiekimas, būtent: 1) karštas vanduo turi būti paruoštas vartotojams nuosavybės teise nepriklausančiais įrenginiais ir 2) paruoštas karštas vanduo turi būti iš jo ruošimo vietos perduotas vartotojams karšto vandens tiekėjo valdomu karšto vandens perdavimo tinklu.

Iš 2 str. siūloma pašalinti 2 dalį, apibrėžiančią sąvoką „apsirūpinimo karštu vandeniu būdas“. Ši sąvoka siejama su vartotojų laisvo pasirinkimo galimybe, o tokių galimybių praktiškai nėra. Jeigu butų savininkų karšto vandens įrenginiai yra prijungti prie karšto vandens perdavimo tinklo, tada yra karšto vandens tiekimas ir nieko rinktis nebereikia. Jeigu nėra prijungti, tada karšto vandens tiekimo nėra, o vartotojai karštą vandenį gaminasi patys visiems priklausančiais arba individualiais įrenginiais. Kaip karšto vandens vartotojas gauna karštą vandenį, yra apsprendžiama ne tiek jo pasirinkimu, kiek susiklosčiusių techninių aplinkybių.

Detalus išaiškinimas pateiktas 4 išnašoje.

Dėl tos pačios priežasties siūloma naikinti 3 str. 3 dalį. Vartotojai negali pasirinkti karšto vandens tiekėjo lygiai taip pat, kaip jie negali pasirinkti ir šilumos tiekėjo. Todėl 3 str. 3 dalis yra vien tik klaidinanti „gerų norų išraiška“, nerealizuojama realiame gyvenime.

Sąvoka „apsirūpinimo karštu vandeniu būdas“ naudojama ir įstatymo 29 str. 1, 2 ir 3 dalyse, tačiau buitiniame kontekste, todėl šio straipsnio teisinei prasmei perteikti sąvokos detalizacija yra nereikalinga.

15 str. 1 dalyje siūloma nustatyti, kad karštas vanduo tiekiamas tiems daugiabučiams namams, kuriuose butų ir kitų patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančys karšto vandens įrenginiai yra prijungti prie karšto vandens perdavimo tinklo ir šį tinklą valdantis karšto vandens tiekėjas yra sudaręs su butų ir kitų patalpų savininkais karšto vandens pirkimo – pardavimo sutartis. Jeigu karšto vandens perdavimo tinklo nėra, tada nėra ir karšto vandens tiekimo. Tokius namus identifikuoti būtų nesudėtinga.

2 dalyje reglamentuojama kaip karštu vandeniu apsirūpina gyventojai tuose daugiabučiuose namuose, kuriems karštas vanduo netiekiamas. Nustatoma, kad, nebesant karšto vandens tiekėjo, kuris privalėjo rūpintis karšto vandens apskaita, šie klausimai įstatymu perduodami geriamojo vandens tiekėjui, jeigu butų savininkai nenutaria kitaip. Siūloma, kad geriamojo vandens tiekėjas perimtų iš karšto vandens tiekėjo karšto vandens apskaitą, tačiau butų savininkai turi teisę pasirinkti ir kitokį variantą, pavyzdžiui, rūpintis šiais klausimais patiems per namo valdytoją. Taip gali atsitikti, jei, pavyzdžiui, butų savininkai būtų nepatenkinti geriamojo vandens tiekėjo taikomais į kainiais už karšto vandens skaitiklių įrengimą ir priežiūrą ar dėl kitų aplinkybių.

Karšto vandens skaitiklių priežiūros mokestis nebūtų įtraukiamas į geriamojo vandens kainą, o būtų nustatomas atskirai pagal karšto vandens apskaitos tipus. Tuo būdu, šio mokesčio atsiradimas geriamojo vandens ūkyje nepaveiktų geriamojo vandens kainos.

3 dalyje yra nustatoma karšto vandens vartotojų teisė įsirengti individualų karšto vandens ruošimą. Esminiu momentu yra teisėtas tokių techninių priemonių įrengimas, nepriklausomai nuo to ar buto ir kitų patalpų savininkas yra atsijungęs nuo namo karšto vandens sistemos, ar ne.

4 dalyje siūloma nustatyti reikalavimą, kad nepaskirstytam karštam vandeniui paruošti suvartoti šilumos ir šalto vandens kiekiai gali būti paskirstomi butų savininkams apmokėti ne dažniau kaip kartą per metus. Tuo siekiama sudaryti geresnes galimybes karšto vandens tiekėjams, geriamojo vandens tiekėjams, namų valdytojams ir patiems butų savininkams kontroliuoti karšto vandens apskaitos tvarkingumą ir, esant netvarkingos apskaitos požymiams, aiškintis priežastis bei jas laiku šalinti, taip pat to reikalauti iš karšto vandens ar geriamojo vandens tiekėjų (jei jie yra).

Šilumos ūkio įstatymo 15 str. 1 dalyje nustatyta, kad „...Nustatant mokesčius už karštą vandenį, su nepaskirstytu karštu vandeniu suvartotas šilumos kiekis gali būti priskirtas ir

išdalijamas apmokėti vartotojams tik tuo atveju, jeigu tiekėjai įvykdė visas savo prievolės sutvarkyti karšto vandens apskaitą tame name.”

Šiandien šį įstatymo nuostata yra ignoruojama. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos rekomenduojami šilumos paskirstymo metodai su nepaskirstytu karštu vandeniu suvartotą šilumos kiekį paskirsto butų savininkų apmokėjimui kiekvieną mėnesį, nekvestionuojant karšto vandens tiekėjo prievolių įvykdymo. Energetikos ministerija jau beveik 10 m. neparengia procedūros kaip užtikrinti šios įstatymo nuostatos įgyvendinimą. Ministerijos nuomone, pakanka, kad karšto vandens tiekėjas įrengia karšto vandens skaitiklius. Tačiau įrengimas pats savaime neužtikrina, kad skaitiklis visą laiką veiks tvarkingai leidžiamų paklaidų ribose. O jeigu tas skaitiklis po kurio laiko užsiterš, suges ir pradės rodyti su didelėmis paklaidomis arba sąmoningai bus sugadintas?

Pirmąją tokios procedūros priemone turėtų būti draudimas paskirstyti nepaskirstytą karštą vandenį vartotojams kiekvieną mėnesį. Dideli nepaskirstyto vandens kiekiai susidaro labai dažnai, tačiau šiandien jie paskirstomi kas mėnesį. Nepaskirstytas karštas vanduo susidaro visada dėl eilės priežasčių, tarp kurių yra ir nereikšmingos, dėl kurių jokių veiksmų imtis nereikia (tarp nereikšmingų priežasčių yra tokios: vartotojas deklaruoja skaitiklio rodmenis ne tuo pat metu kada yra nuskaitymas įvadinis šilumos apskaitos prietaisas, o kitu metu, arba nedeklaruoja už kurį nors mėnesį, arba deklaruoja ne pagal skaitiklio rodmenis), ir reikšmingos, esminės priežastys, kurioms išryškėjus, būtina nedelsiant ieškoti gedimų ir tvarkyti karšto vandens apskaitą, pavyzdžiui, - nebetiksliai rodantys, sugedę ar sąmoningai sugadinti skaitikliai. Kas mėnesį išdalinant nepaskirstytą karštą vandenį, paslepamos galimos esminės apskaitos negerovės ir sudaroma iliuzija, kad apskaita tvarkinga, o karšto vandens tiekėjas nebeturi jokios motyvacijos sutvarkyti karšto vandens apskaitą, taigi ir vykdyti įstatymu nustatytą prievolę. Šiandien daugumoje daugiabučių namų karšto vandens apskaita yra palikta savieigai. Ar skaitikliai yra tvarkingi, nei karšto vandens tiekėjui, nei tuo labiau namą administruojančiai įmonei, kuriai tų skaitiklių kontrolė ir nepriklauso, nerūpi. O juk tai vartotojams aktualūs klausimai, įtakojantys jų finansus.

Jeigu nepaskirstytas karštas vanduo būtų paskirstomas ne dažniau kaip kartą metuose, karšto vandens, geriamojo vandens tiekėjas arba namo valdytojas akivaizdžiai matytų kaip kinta kaupiamas nepaskirstyto karšto vandens kiekis ilgesniu laikotarpiu ir galėtų daryti išvadą – ar nepaskirstyto karšto vandens kiekiai susidaro dėl nereikšmingų ar esminių priežasčių. Matytųsi, kada reikia papildomai gilintis į situaciją ir, priklausomai nuo išvadų, imtis priemonių apskaitai tvarkyti.

Ši nuostata įgalintų parengti nesudėtingą karšto vandens apskaitos sutvarkymo procedūrą, kurios Energetikos ministerija neparengia jau beveik 10 metų.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Siūlomi pakeitimai įgalintų daugiabučių namų karšto vandens ūkio teisinį reguliavimą suderinti su faktine situacija ir padarytų jį paprastesnį ir aiškesnį. Įgyvendinus siūlomą reguliavimą, šalies mastu kasmet būtų sutaupyta maždaug 6.7 mln. eurų karšto vandens vartotojų išlaidų be jokių techninių pertvarkymų ar investicijų, tame skaičiuje 3.76 mln. eurų vien Vilniaus m. karšto vandens vartotojams, kuriems šiandien yra tiekiamas karštas vanduo.

<p><u>Pagrindimas.</u> Vilniaus m. karšto vandens tiekėjas UAB „Vilniaus energija“ 2016 m. pardavė vartotojams daugiabučiuose namuose 5536 tūkst. m³ karšto vandens (Lietuvos šilumos tiekėjų</p>
--

asociacija. Šilumos tiekimo bendrovių 2016 metų ūkinės veiklos apžvalga. 16 lentelė). Karšto vandens kainoje pastovioji dalis 2017 m. spalį sudarė 0.68 Eur./m³ (su 9% PVM)⁵. Vilniaus m. karšto vandens vartotojų išlaidos karšto vandens kainos pastoviai daliai sumokėti sudarė

$$5536 \text{ tūkst. m}^3 / \text{metus} * 0.68 \text{ Eur./m}^3 = 3.76 \text{ mln. Eur./metus.}$$

Iš tos pačios duomenų lentelės randame, kad visoje šalyje 2016 m. karšto vandens tiekėjai pardavė 10653 tūkst. m³ karšto vandens, iš to skaičiaus 607 tūkst. m³ Panevėžyje ir 226 tūkst. m³ Visagine. Priėmus, kad šiuose miestuose visiems daugiabučiams karštas vanduo yra tiekiamas, taip pat pastoviąją karšto vandens kainos dalį kituose miestuose tą pačią kaip ir Vilniuje, visoje šalyje karšto vandens vartotojų išlaidos sudarytų

$$(10653 - 607 - 226) \text{ tūkst. m}^3 / \text{metus} * 0.68 \text{ Eur./m}^3 = 6.7 \text{ mln. Eur./metus.}$$

Karšto vandens tiekėjo išlaidos karšto vandens skaitiklių įrengimui ir priežiūrai yra vartotojų apmokamos atskiru mokesčiu. Vilniaus m. šis mokestis vadinamas atsiskaitomųjų karšto vandens prietaisų aptarnavimo mokesčiu ir nustatytas 0.94 Eur./apsk. pr./mėn. (su 21% PVM)⁶.

Geriamojo vandens tiekėjams atsirastų papildoma veikla – ten, kur nėra karšto vandens tiekėjo, įrengti karšto vandens apskaitą butuose (jeigu ji neįrengta arba pasitraukiantis karšto vandens tiekėjas pageidautų išmontuoti jam priklausančius skaitiklius) ir rūpintis karšto vandens skaitiklių priežiūra.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Siūlomas įstatymo projektas kriminogeninei situacijai įtakos neturės. Tačiau jis sumažintų prielaidas korupcijai, kadangi Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija ne visada pajėgia sukontroliuoti nepagrįstų sąnaudų įtraukimą į karšto vandens kainas, ką jau parodė praėjusio laikotarpio praktika su šilumos kainomis. Šiandien esantis karšto vandens tiekėjas gali turėti motyvą padidinti karšto vandens kainas virš būtinųjų sąnaudų lygio, o Komisija gali to nesukontroliuoti. Įdiegus siūlomas pataisas, karšto vandens kaip produkto nebeliktų, kartu nebeliktų ir jo kainos. Sumažėtų ir Komisijos darbo sąnaudų karšto vandens kainoms kontroliuoti bei šių kainų metodikoms rengti, kas leistų Komisijai daugiau dėmesio skirti šilumos kainodarai ir šilumos paskirstymo metodams, kuriuose taip pat yra nemažų problemų.

Pavyzdys iš praktikos – karšto vandens skaitiklių su nuotoliniu duomenų nuskaitymu diegimas. Keisti jau esamus paprastus karšto vandens skaitiklius, jeigu tik jie veikia leidžiamų paklaidų ribose, daug brangesniais nuotolinio nuskaitymo skaitikliais neverta ir nepagrįsta. Tačiau ši keitimo kampanija jau plačiai paplito, ką reiktų kvalifikuoti kaip karšto vandens tiekėjų ir su jais susijusių verslo partnerių lobizmą ir siekį pasipelninti, diegiant brangius ir nereikalingus įrenginius. Nesant karšto vandens tiekimo, išnyktų ir prielaidos tokiam lobizmui.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Maždaug 6.7 mln. Eur./metus sumažėtų šilumos tiekimo įmonių, kurios yra ir karšto vandens tiekėjai, „labai lengvai gaunamos“ pajamos. Praktiškai karšto vandens tiekėjai privalo tik įrengti butuose karšto vandens apskaitą ir, suėjus nustatytiems terminams, turėtų atlikti jiems priklausančių

⁵ <https://www.chc.lt/lt/musu-veikla/gyventojams/karsto-vandens-kainos/81/2017-m.-spalio-men.-karsto-vandens-kainos-gyventojams:102>

⁶ Vilniaus atvejis rodo, kad karšto vandens tiekėjai per aptarnavimo mokestį surenka ženkliai sumas. Per 4 metus vienam karšto vandens skaitikliui surenkama $0.94 * 48 = 45$ Eur. Už tokią sumą galima paprastus karšto vandens skaitiklius kas 2 metai keisti naujais. Tikėtina, kad šį mokestį išdidino brangių skaitiklių su nuotoliniu nuskaitymu diegimas plačiu mastu.

Karšto vandens prietaisų aptarnavimo mokesčio šalyje kasmet gali būti surenkama 3-5 mln. Eur, iš to skaičiaus 2.2 mln. Eur Vilniuje. Kai kurie savarankiškesni daugiabučiai namai gali nutarti nebemokėti šio mokesčio ir atsisakyti šį mokestį renkančių tiekėjų paslaugų bei organizuoti karšto vandens apskaitos įrengimą ir priežiūrą savo jėgomis per namo valdytoją. Siūlomas projektas numato butų savininkams tokią galimybę.

skaitiklių patikrą. Už šią veiklą jie renka atsiskaitomųjų karšto vandens prietaisų aptarnavimo mokestį. Jokių kitų veiklų ir darbo sąnaudų karšto vandens tiekėjai daugiabučiuose namuose neturi, todėl minėta suma apskritai kelia klausimą - už ką karšto vandens vartotojai sumoka per karšto vandens kainas 6.7 mln. eurų kasmet ir taip tęsiasi jau daugiau kaip dešimtmetį?

Tuo tarpu geriamojo vandens tiekėjams atsirastų nauja veikla, susijusi su karšto vandens skaitiklių įrengimu ir priežiūra ten, kur nėra karšto vandens tiekimo. Šios veiklos pajamos šalies mastu vertintinos apie 3-5 mln. eurų per metus.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus įstatymą, Vyriausybė turės atitinkamai su naujomis įstatymo nuostatomis pertvarkyti Šilumos tiekimo ir vartojimo taisykles, iš esmės supaprastinant skyrius ir nuostatas, liečiančius karšto vandens tiekimą.

Siūlomos 15 str. 4 dalies įgyvendinimui reikėtų truputį pertvarkyti Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos rekomenduojamus šilumos paskirstymo metodus, kadangi dabartinėse metodų redakcijose nepaskirstytas karštas vanduo yra paskirstomas butų savininkų apmokėjimui kas mėnesį. Tuo tarpu vartotojų parengtų ir Komisijos suderintų šilumos paskirstymo metodų pertvarkyti nereikėtų.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, - kas ir kada juos turėtų priimti:

Priėmus įstatymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė turės atitinkamai su naujomis įstatymo nuostatomis pertvarkyti Šilumos tiekimo ir vartojimo taisykles, iš esmės supaprastinant skyrius ir nuostatas, liečiančius karšto vandens tiekimą. Teisės aktų pakeitimus turės priimti ir Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinimui, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Priėmus teikiamą įstatymo projektą papildomų biudžeto lėšų nebus pareikalauta.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą yra „karšto vandens tiekimas, karšto vandens perdavimo tinklas“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia:

Seimo narys

Valerijus Simulik